

Sygn. akt: III AUa 851/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 lutego 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Anna Szczepaniak-Cicha (spr.)

Sędziowie: SSA Janina Kacprzak

SSA Lucyna Guderska

Protokolant: st. sekr. sądowy Aleksandra Słota

po rozpoznaniu w dniu 12 lutego 2014 r. w Łodzi

sprawy **J. D.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych III Oddziałowi w W.**

o emeryturę pomostową,

na skutek apelacji wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 27 marca 2013 r., sygn. akt: VI U 1461/12;

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 851/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 24 września 2012 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. odmówił J. D. prawa do emerytury pomostowej z uwagi na nieudowodnienie wymaganego stażu pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych, jak i art. 32 i 33 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS. Za pracę w szczególnych warunkach organ rentowy nie uznał okresu zatrudnienia od 12 stycznia 1978 roku do 31 maja 1986 roku w (...) S.A., zaś za pracę w szczególnym charakterze nie uznał zatrudnienia od 1 marca 2002 roku do 31 lipca 2012 roku w J.W. (...) Sp. z o.o. w W..

W odwołaniu od powyższej decyzji J. D. wniósł o jej zmianę i przyznanie prawa do emerytury, ponieważ w spornych okresach wykonywał pracę w szczególnych warunkach. Organ rentowy domagał się oddalenia odwołania.

Sąd Okręgowy w Płocku wyrokiem z dnia 27 marca 2013 roku odwołanie ubezpieczonego oddalił.

Sąd Okręgowy ustalił, że J. D., urodzony (...), w dniu 24 sierpnia 2012 roku złożył w organie rentowym wniosek o emeryturę pomostową. Ubezpieczony w dniu (...) roku ukończył 60 lat, legitymuje się ponad 25. letnim ogólnym stażem pracy.

Z przebiegu ubezpieczenia wynika, że w okresie od 12 stycznia 1978 roku do 28 lutego 1997 roku J. D. był zatrudniony w Przedsiębiorstwie Państwowej (...) w Ż. na stanowiskach: mistrza zmianowego od 12 stycznia 1978 roku do 20 stycznia 1978 roku, kierownika stacji obsługi od 21 stycznia 1978 roku do 31 maja 1986 roku, zastępcy dyrektora ds. technicznych i dyrektora zakładu do końca okresu zatrudnienia. Odwołujący jest z wykształcenia inżynierem mechanikiem o specjalności eksploatacja pojazdów samochodowych. Jego praca na stanowisku kierownika stacji obsługi polegała na nadzorze prac wykonywanych na terenie stacji, tj. prac wykonywanych przez pracowników zatrudnionych w charakterze monterów-mechaników samochodowych w kanałach remontowych, spawaczy, lakierników, akumulatorzystów, pompierzy, elektromonterów samochodowych. Odwołujący przebywał na terenie stacji, gdzie znajdowały się dwie hale naprawcze: w jednej z nich dokonywano napraw autobusów, w drugiej samochodów ciężarowych i przyczep. Napraw tych dokonywano z pozycji kanału remontowego. Na terenie stacji w okresie zatrudnienia ubezpieczonego utworzono stanowisko diagnostyczne, na którym sprawdzano stan techniczny pojazdów. J. D. w związku z posiadaniem uprawnień diagnosty zajmował się także sprawdzaniem stanu technicznego pojazdów. Ubezpieczony pomimo, że miał przydzielone pomieszczenie na terenie stacji, przez cały czas przebywał w hali razem z podległymi pracownikami. Nie zajmował się sprawami administracyjno - biurowymi za wyjątkiem drobnych czynności, takich jak np. podpisywanie grafików pracy, dokumentów RW. Na terenie stacji był zatrudniony pracownik na stanowisku referenta, który zajmował się sprawami administracyjno - biurowymi prowadząc ewidencję czasu pracy, listy obecności, grafiki. Odwołujący pracował w pełnym wymiarze czasu pracy co najmniej 8 godzin dziennie, nie miał przerw w zatrudnieniu. Pracodawca nie wystawił odwołującemu się za ten okres świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach, obecnie zakład nie istnieje, przewozy przejął (...) w G..

Z kolei w okresie od 1 marca 2002 roku do 31 lipca 2012 roku ubezpieczony był zatrudniony w J.W. (...) Sp. z o.o. w pełnym wymiarze czasu pracy. Od daty rozwiązania tego stosunku pracy nie pozostaje w zatrudnieniu. W spółce (...)W. (...) J. D. pracował na stanowisku głównego specjalisty ds. transportu pionowego. Jego praca polegała na prowadzeniu całokształtu spraw związanych z zabezpieczeniem budów J.W. (...) w żurawie wieżowe. Do zakresu obowiązków na tym stanowisku w szczególności należało: zapewnienie przemieszczenia żurawi pomiędzy budowami, w tym: demontaż żurawi, ich transport i ponowny montaż wraz z odbiorem UDT, zapewnienie napraw, konserwacji i remontów sprzętu. Ponadto główny specjalista ds. transportu pionowego prowadził m.in. ewidencję i wyposażenie własnych żurawi oraz książki rewizji żurawi, sprawy związane z zakupem nowych żurawi, zapewniał obsługę pracowniczą (przyjęcia do pracy, kontrola) na żurawiach wieżowych oraz dźwigach towarowo-osobowych w transporcie pionowym na wszystkich inwestycjach. Dział transportu pionowego, którego praktycznie odwołujący był kierownikiem, zatrudniał operatorów żurawi wieżowych posiadających uprawnienia kategorii IŻ i monterów, którzy zajmowali się montażem, naprawami i konserwacją tego sprzętu. Poza żurawiami w dziale tym znajdowały się również dźwigi budowlane i suwnice. Odwołujący jako osoba kierująca działem wydawał polecenia operatorom i monterom co do obsługi sprzętu, jego napraw i montażu. Miał wydzielone miejsce pracy na terenie siedziby zakładu w T., tam znajdowała się również sekcja żurawi. Część obowiązków J. D. wykonywał w tym pomieszczeniu, przebywał również na terenie budów, których w spornym okresie równolegle prowadzono w ilości od 10 do 15. Pewne czynności administracyjno-biurowe ubezpieczony wykonywał, miały one związek z dozorem, który sprawował na zajmowanym stanowisku. Jego bezpośrednim podwładnym był mistrz sekcji żurawi Z. S.. Żurawie należące do sekcji miały wysokość do 15, a nawet 30 pięter. Odwołujący jako główny specjalista miał stały kontakt z Urzędem Dozoru Technicznego - w kwestiach odbiorów pomontażowych żurawi, jak też w przypadku poważniejszych awarii. Istniał obowiązek zgłoszenia do Agencji (...) zamiaru montażu dźwigu, gdyż dopiero po uzyskaniu zgody możliwy był montaż żurawi, których wysokość przekraczała 50 metrów.

Dokonując ustaleń faktycznych Sąd Okręgowy bazował na dowodach z dokumentów znajdujących się w aktach rentowych odwołującego, jak również na zeznaniach ubezpieczonego i zawnioskowanych przez niego świadków. Zeznania świadków oraz odwołującego się Sąd pierwszej instancji ocenił jako wiarygodne, świadkowie pracowali razem z odwołującym się w spornych okresach, ich zeznania cechowała wzajemna spójność i korespondowały z one zeznaniami wnioskodawcy.

W konsekwencji powyższych ustaleń Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie. Zdaniem Sądu, w świetle przeprowadzonych dowodów stanowisko ZUS okazało się niezasadne jeśli chodzi o ocenę charakteru pracy odwołującego w (...) w Ż. w okresie od 21 stycznia 1978 roku do 31 maja 1986 roku na stanowisku kierownika stacji obsługi. Z dowodów tych wynika, że wnioskodawca w całym wyżej wymienionym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace polegające na kontroli międzyoperacyjnej, kontroli jakości prac i dozoru inżynieryjno - technicznym, tj. prace wymienione w wykazie A, dział XIV poz. 24 załącznika nr 1 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku. W tym czasie pracował bezpośrednio nadzorując prace tych pracowników, którzy jako podstawowe wykonywali prace w warunkach szczególnych. Powołując się na ugruntowane orzecznictwo Sadu Najwyższego (w tym treść wyroków Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2009r., II UK 31/09, LEX nr 559949; z dnia 11 marca 2009r., II UK 243/08, LEX nr 550990; z dnia 8 stycznia 2009r., I UK, LEX nr 738338 oraz z dnia 4 października 2007r., I UK 111/07, LEX nr 375689) Sąd Okręgowy stwierdził, że okoliczność podnoszona przez organ rentowy, iż na stanowisku kierownika odwołujący zajmował się również sprawami administracyjno-biuroowymi sama w sobie nie powoduje, że praca ta nie była wykonywana w szczególnych warunkach. Jeśli bowiem czynności ogólnie tej kontroli oraz dozoru inżynieryjno-technicznego wykonywane są stale i w tym wymiarze czasu pracy obowiązującym na stanowisku pracy związanym z określoną w pkt 24 działu XIV wykazu A rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, kontrolą bądź dozorem inżynieryjno-technicznym, to okres wykonywania tej pracy jest okresem pracy uzasadniającym prawo do świadczeń na zasadach przewidzianych w rozporządzeniu, niezależnie od tego ile czasu pracownik poświęca na pośredni dozór pracowników, a ile na inne czynności ściśle związane ze sprawowanym dozorem i stanowiące jego część, takie jak sporządzanie związanej z nim dokumentacji. Czynności obejmujące sporządzenie dokumentacji związanej z dozorem stanowią integralną część sprawowanego dozoru. Nie ma podstaw do ich wyłączenia i traktowania odrębnie. Osoba wykonująca dozór inżynieryjno-techniczny nie musi stale przebywać na stanowiskach, gdzie jest wykonywana praca, w zakresie jej obowiązków może być przewidziane sporządzanie dokumentacji, planów organizacyjnych i innych czynności. Ponoszenie odpowiedzialności za wykonywanie pracy, w której każdy błąd techniczny może narazić na bezpieczeństwo pracowników i inne osoby, jest uznane za wykonywanie w warunkach szczególnych. W pozostałym zakresie stanowisko ZUS jest słuszne.

Natomiast w pozostałym zakresie stanowisko ZUS jest słuszne. J. D. nie wykazał, by praca, którą wykonywał w J.W. (...) była pracą o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych. Gdy chodzi o charakter pracy J. D. w okresie od 1 marca 2002 roku do 31 lipca 2012 roku na stanowisku głównego specjalisty ds. transportu pionowego Sąd pierwszej instancji uznał, że nie była to praca tożsama z pracą wymienioną w załączniku nr 2 pkt 14 do ustawy o emeryturach pomostowych. Jak wynika z utrwalonego orzecznictwa, wykaz prac określonych w art. 3 ust. 1 i 2 tej ustawy jest zamknięty i nie podlega uzupełnieniu, co oznacza, że cech pracy o szczególnym charakterze lub w szczególnych warunkach nie mogą posiadać inne prace, choćby sposób ich wykonywania i ich jakość mogła obniżyć się z wiekiem. Zgodnie z pkt 14 zał. nr 2 do ustawy pomostowej do prac o szczególnym charakterze ustawodawca zalicza prace przy bezpośrednim sterowaniu procesami technicznymi mogącymi spowodować awarię techniczną z poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego. Odwołujący wykazywał, że praca na stanowisku głównego specjalisty ds. transportu pionowego miała właśnie takie cechy z uwagi na to, że jako osoba sprawująca nadzór nad pracą operatorów i monterów żurawi, suwnic i dźwigów, tj. montażem, naprawami, demontażem, przemieszczaniem sprzętu, ponosił bezpośrednią odpowiedzialność za życie własne i innych osób. Jednakże z zakresu czynności wnioskodawcy znajdującego się w załączonych aktach osobowych nie wynika, aby J. D. zajmował się stale i w pełnym wymiarze bezpośrednio sterowaniem procesami technicznymi mogącymi stwarzać awarię techniczną z poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego. Oczywiście sprawował nadzór nad pracami grup pracowniczych na stanowiskach monterów i operatorów żurawi oraz nad sprzętem pionowym, ale zajmował się także sprawami przyjęć tych pracowników do pracy, szkoleniami, ofertami w sprawie zakupu sprzętu i przygotowywaniem dokumentacji. Zdaniem Sądu odwołujący wykonywał pracę w warunkach szczególnych, ale w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku, a więc „starych przepisów”. Tymczasem warunkiem skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową, w świetle wykładni art. 4 i 49 ustawy, jest legitymowanie się określonym stażem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze

(w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych lub dotychczasowych przepisów) oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy, a więc po 1 stycznia 2009 roku. W przypadku, gdy osoba ubiegająca się o to świadczenie nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych, szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym tylko stażem „pracy szczególnej” według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do „nowego” świadczenia jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy może być zakwalifikowany jako praca w warunkach szczególnych w rozumieniu dziś obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 ustawy) lub o szczególnym charakterze (3 ust. 3 ustawy). Innymi słowy, brak jest podstaw prawnych do przyznania prawa do emerytury pomostowej ubezpieczonemu, którego dotychczasowy okres pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze dziś nie może już być tak kwalifikowany. J. D. nie dowiódł, by praca jaką świadczył w J.W. (...) nosiła znamiona pracy o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy pomostowej, a zatem regulacji „nowej” w stosunku do przepisów wskazanego rozporządzenia Rady Ministrów. W konsekwencji, ponieważ wnioskodawca nie spełnił warunku z art. 4 i 49 ustawy pomostowej, odwołanie uległo oddaleniu na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Wyrok ten zakwestionowany został w całości apelacją ubezpieczonego, w której wniósł o zmianę rozstrzygnięcia przez uwzględnienie odwołania, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie kosztów postępowania, a także dopuszczenie dowodu z opinii biegłego o odpowiedniej specjalności i wiedzy technicznej z zakresu sterowania procesami technicznymi na okoliczność udowodnienia, że: praca faktycznie wykonywana przez skarżącego w J.W. (...) nosiła znamiona pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy pomostowej oraz że elementem procesu technicznego, względnie czynnościami ściśle związanymi ze sterowaniem takim procesem technicznym są: nadzór i szkolenie pracowników uczestniczących w takowym procesie, ocena techniczna ofert zakupu urządzeń technicznych używanych w takim procesie oraz wykonywanie dokumentacji technicznej związanej z procesem technicznym. Wyrokowi zarzucił:

- naruszenie przepisów prawa procesowego, to jest art. 233 § 1 kodeksu postępowania cywilnego, poprzez dokonanie dowolnej nie zaś swobodnej oceny dowodów w zakresie uznania przez Sąd Okręgowy, iż zakres faktycznie wykonywanych czynności, który wynikał z zeznań skarżącego jako strony, zeznań świadków, jak również z dokumentu w postaci zakresu obowiązków służbowych znajdujących się w aktach osobowych skarżącego, nie stanowi pracy w szczególnym charakterze opisanej w pkt. 14 zał. nr 2 do ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych;

- naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest pkt 14 zał. nr 2 do ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych poprzez jego błędną wykładnię w tym w szczególności w zakresie zawartego tam pojęcia „sterowanie procesami technicznymi”;

- naruszenie przepisu prawa materialnego to jest art. 4 i 49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 o emeryturach pomostowych, poprzez jego nie zastosowanie.

Zdaniem skarżącego Sąd pierwszej instancji w sposób dowolny, a więc bez uwzględnienia zasad wiedzy technicznej i logicznego rozumowania, błędnie wywiódł, że czynności wykonywane przez skarżącego o charakterze administracyjno - biurowym związane z przyjęciami pracowników, szkoleniami, ofertami w sprawie zakupu sprzętu i przygotowaniem dokumentacji były niejako czynnościami dodatkowymi i tym samym nie miały związku z nadzorem i kontrolą nad pracami monterów i operatorów żurawi i innego sprzętu pionowego. Jednakże w świetle przytoczonego zresztą przez Sąd Okręgowy orzecznictwa Sądu Najwyższego (wyrok Sądu Najwyższego z 1 marca 2009r., sygn. akt II UK 243/08, z dnia 24 września 2009r., sygn. akt II UK 31/09), czynności obejmujące sporządzenie dokumentacji związanej z dozorem stanowią integralną część sprawowanego dozoru. Nie ma zatem podstaw do ich wyłączenia i traktowania odrębnie. W opinii apelującego, elementem najistotniejszym dla niniejszej sprawy jest dokonanie odpowiedniej wykładni pojęcia „procesu technicznego”, które zostało użyte w pkt 14 zał. Nr 2 do w/w ustawy. Proces techniczny, o jakim mowa w przypadku pracy wykonywanej przez skarżącego na rzecz spółki (...)W. (...) należy rozumieć szeroko. Na każdym etapie wykonywania takowej pracy (co de facto oznacza każdy etap procesu technicznego z tym związanego) osoba go nadzorująca ponosi odpowiedzialność za życie własne i innych osób. W tym znaczeniu jest rzeczą oczywistą, że wykonywanie przez skarżącego czynności związanych z dobozem i szkoleniami pracowników

mających podlegać jego nadzorowi, jak też czynności związane z dokonywaniem przez niego oceny ofert w sprawie zakupu sprzętu oraz przygotowywaniem dokumentacji technicznej, należy uznać nie tylko za czynności ściśle związane z wykonywaniem prac przy bezpośrednim sterowaniu procesami technicznymi, ale po prostu za elementy procesu technicznego w rozumieniu pkt 14 załącznika nr 2 do ustawy.

Apelujący podkreślił, że szkolił pracowników podczas przyjmowania ich do pracy zapoznając ich z obowiązkami oraz z instrukcją stanowiskową na przykład: instrukcją żurawia wieżowego, instrukcją operatora dźwigu towarowo-osobowego, a także prowadził szkolenia dotyczące pojawiających się zagrożeń wypadkowych. Bez wykonywania wyżej wymienionych czynności ściśle należących do opisanego wyżej procesu technicznego nie da się go w sposób bezpieczny - rozumiejąc to pojęcie jako zapewnienie odpowiedniego poziomu wiedzy technicznej - zaplanować, ani tym bardziej prowadzić. Były to czynności ściśle związane z procesem pracy wykonywanej przez skarżącego, stanowiąc jego integralną część. Nie ma zatem podstaw do ich wyłączenia i traktowania odrębnie.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego nie jest zasadna.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i na ich podstawie wywiódł słuszne wnioski. Sąd Apelacyjny aprobuje stanowisko Sądu pierwszej instancji wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, a ustalenia poczynione przez Sąd Okręgowy przyjmuje za własne. Właściwa jest także subsumcja.

Jak trafnie wyłożył Sąd Okręgowy, art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2008r. Nr 237, poz. 1656), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2009 roku, stanowi, że prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 roku; 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat; 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn; 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn; 5) przed dniem 1 stycznia 1999 roku wykonywał prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS; 6) po dniu 31 grudnia 2008 roku wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3; 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Prawo do emerytury pomostowej, stosownie do art. 49, przysługuje również osobie, która: 1) po dniu 31 grudnia 2008 roku nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3; 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12; 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Stosownie do art. 3 ust. 1 cytowanej ustawy, prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy. Z kolei prace o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 3 tej ustawy to prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób nie zagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności

psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się: wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy.

Za pracowników wykonujących prace o szczególnym charakterze uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w ust. 3 (art. 3 ust. 5 w/w ustawy). Za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się również osoby wykonujące przed dniem wejścia w życie ustawy prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (art. 3 ust. 7 w/w ustawy).

Odnosząc się do treści apelacji w pierwszym rzędzie zważyć należy, że zasadnicze zarzuty obraży prawa procesowego sprowadzają się do zakwestionowania oceny dowodów, w następstwie której Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawca w okresie od 1 marca 2002 roku do 31 lipca 2012 roku, będąc zatrudnionym w J.W. (...) S.A. w Z. jako główny specjalista ds. transportu pionowego, nie pracował w szczególnych warunkach ani w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1-3 cyt. ustawy o emeryturach pomostowych. Wprawdzie ubezpieczony wylegitymował się świadectwem pracy wydanym przez pracodawcę, który w pkt 4.8 tego dokumentu zakwalifikował pracę wykonywaną w spornym okresie według poz. 14 załącznika nr 2 do ustawy o emeryturze pomostowej oraz jako zgodną z wykazem A, dział XIV poz. 24 rozporządzenia z Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku - kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości prac, dozór inżynieryjno-techniczny, jednakże świadectwo pracy nie wiąże organu rentowego ani odwoławczego i nie przesądza automatycznie o przyznaniu świadczenia emerytalnego. Świadectwo takie jest dokumentem prywatnym w rozumieniu art. 245 k.p.c., który może być weryfikowany pod kątem prawdziwości wskazanych w nim faktów, jak i co do powołanej podstawy prawnej. Sądy nie są w żaden sposób związane oceną charakteru zatrudnienia pracownika dokonaną przez pracodawcę, a świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych służy celom dowodowym i podlega takiej samej ocenie, jak każdy inny dowód (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 28 stycznia 2013r., III AUa 1263/12, LEX nr 1286489). Jednocześnie w judykaturze ugruntowane jest stanowisko, że w postępowaniu sądowym okresy pracy w warunkach szczególnych mogą być wykazywane wszelkimi środkami dowodowymi, w tym zeznaniami świadków.

Z dokumentacji pracowniczej skarżącego, a w szczególności zakresów czynności, jak też z zeznań samego wnioskodawcy i zgłoszonych świadków, ocenionych przez Sąd Okręgowy zgodnie z wymogami art. 233 § 1 k.p.c. wynika, że J. D. jako osoba sprawująca nadzór nad pracą operatorów i monterów żurawi, suwnic i dźwigów, tj. nad montażem, naprawami, demontażem, przemieszczaniem sprzętu, nie zajmował się stale i w pełnym wymiarze „bezpośrednio sterowaniem procesami technicznymi mogącymi stwarzać awarię techniczną z poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego”. Wnioskodawca sprawował nadzór nad pracami grup osób zatrudnionych na stanowiskach monterów i operatorów żurawi, ale zajmował się także sprawami przyjęć tych pracowników, szkoleniami, ofertami w sprawie zakupu sprzętu i przygotowywaniem dokumentacji. Zasadnie uznał Sąd pierwszej instancji, że J. D. wykonywał pracę w warunkach szczególnych, ale w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.), tj. wykazu A dział XIV, poz. 24 - kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Warunkiem zaś skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową, na gruncie art. 4 i 49 ustawy, jest legitymowanie się określonym stażem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze (w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych lub dotychczasowych przepisów) oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy, a więc po 1 stycznia 2009 roku. W przypadku, gdy osoba ubiegająca się o to świadczenie nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze po wskazanej dacie i legitymuje się w związku z tym tylko stażem pracy w warunkach szczególnych według „starych”, a więc poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do „nowego” świadczenia jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy kwalifikuje się jako praca w warunkach szczególnych w rozumieniu dziś obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 ustawy) lub o szczególnym charakterze (3 ust. 3 ustawy). Jak trafnie wywiódł Sąd Okręgowy, brak jest podstaw prawnych do przyznania prawa do emerytury

pomostowej ubezpieczonemu, którego dotychczasowy okres pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze obecnie, a więc z mocy ustawy o emeryturze pomostowej, nie może być tak kwalifikowany.

Wykaz prac w szczególnych warunkach oraz o szczególnym charakterze zawierają załączniki - nr 1 i 2 do ustawy o emeryturach pomostowych. W rozpatrywanej sprawie w odniesieniu do okresu zatrudnienia wnioskodawcy w J.W. (...) chodzi o prace w szczególnym charakterze. Stąd też zagadnienie sporne sprowadza się do interpretacji punktu 14 załącznika nr 2 do ustawy w brzmieniu: „prace przy bezpośrednim sterowaniu procesami technicznymi mogącymi spowodować awarię techniczną z poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego”. Ustawa o emeryturach pomostowych nie definiuje pojęć procesów technicznych i technologicznych, poważnej awarii i bezpieczeństwa publicznego. Zakład Ubezpieczeń Społecznych powoływał się na wskazówki pomocnicze autorów poradnika do ustawy o emeryturach pomostowych „Zasady kwalifikacji prac w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze” W., 10 czerwca 2009 roku opracowanego przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej Centralny Instytut Ochrony Pracy - Państwowy Instytut (...) oraz wykładnię opartą na analizie przepisów ochrony środowiska. W myśl zasad określonych w poradniku (zał. do akt emerytalnych) prace przy bezpośrednim sterowaniu procesami technicznymi mogącymi stwarzać awarię techniczną z poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego, to prace wykonywane przez osoby zatrudnione na stanowiskach, na których prace wykonywane są przy instalacjach technologicznych lub obiektach technicznych, na których awaria techniczna, w rozumieniu ustawy z dnia 18 kwietnia 2002 roku o stanie klęski żywiołowej (Dz. U. Nr 62, poz. 558 ze zm.) może spowodować poważne skutki, równoważne skutkom poważnych awarii, określonym w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2002 roku w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2003r., Nr 5, poz. 58) i które nie są zaliczone do kategorii dużego lub zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii na podstawie rozporządzenia Ministra Gospodarki w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 18 kwietnia 2002 roku o stanie klęski żywiołowej (Dz. U. Nr 62, poz. 558 ze zm.) awarią techniczną jest gwałtowne, nieprzewidziane uszkodzenie lub zniszczenie obiektu budowlanego, urządzenia technicznego lub systemu urządzeń technicznych, powodujące przerwę w ich używaniu lub utratę ich właściwości.

Biorąc pod uwagę powyższe kryteria do kategorii prac o szczególnym charakterze, określonych w poz. 14 zał. nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych, można zaliczyć prace na takich stanowiskach, jak: operator i monter maszyn i urządzeń, które mogą spowodować awarię techniczną ze skutkami określonymi wyżej, czy np. obchodowy bloku energetycznego. Do wykonywania tych prac niezbędna jest dobra sprawność sensomotoryczna obejmująca ostrość wzroku, spostrzegawczość, widzenie stereoskopowe, zmysł równowagi, brak lęku wysokości, szybki refleks.

J. D. w swej apelacji podniósł, że jako główny specjalista ds. transportu pionowego uczestniczył bezpośrednio w procesie technicznym budowy, albowiem proces techniczny, o jakim jest mowa w przypadku pracy wykonywanej przez ubezpieczonego na rzecz J.W. (...) należy rozumieć szeroko. Ponadto na każdym etapie wykonywania takiej pracy osoba go nadzorująca ponosi odpowiedzialność za życie własne i innych osób. Zdaniem apelującego jest rzeczą oczywistą, że wykonywane przez niego czynności związane z doбором i szkoleniami pracowników mających podlegać jego nadzorowi, jak też czynności związane z dokonywaniem przez niego oceny ofert w sprawie zakupu sprzętu oraz przygotowaniem dokumentacji technicznej należy uznać nie tylko za czynności ściśle związane z wykonywaniem prac przy bezpośrednim sterowaniu procesami technicznymi, ale po prostu są to elementy procesu technicznego w rozumieniu pkt 14 załącznika nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych. Twierdzenia powyższe nie zasługują na aprobatę. Wskazać należy, że w najczęściej spotykanym znaczeniu „techniczny” oznacza związany z obsługą maszyn i urządzeń, a „technologiczny” to „związany z przetwarzaniem lub obróbką materiałów”. Każdy proces technologiczny łączy się z określonymi czynnościami technicznymi. To podlegający ubezpieczonemu operatorzy żurawia wieżowego byli pracownikami „bezpośrednio sterującymi procesami technicznymi”, gdyż oni bezpośrednio dokonywali poszczególnych operacji w procesie technicznym za pomocą kierowanych maszyn i ten proces mógł prowadzić do awarii technicznej. Od operatora żurawia wymaga się m.in. braku przeciwwskazań do pracy na wysokości, spostrzegawczości, szybkiej reakcji, a więc praca ta wymaga szczególnej odpowiedzialności oraz

sprawności psychofizycznej, która zmniejsza się z wiekiem. Natomiast kierownik, koordynator, dyspozytor, czy inny organizator pracy lub osoba dopuszczająca pracowników do takiej pracy nie jest osobą „bezpośrednio sterującą procesem”, tylko pracownikami uczestniczącymi w owym procesie technicznym.

J. D. pracując na stanowisku głównego specjalisty do spraw transportu pionowego zajmował się nadzorem nad pracą operatorów i monterów żurawi, suwnic, dźwigów w J.W. (...). Jego rola sprowadzała się do działań koordynujących i organizacyjno-zarządzających w procesie produkcji. Wnioskodawca nie zajmował się w pełnym wymiarze czasu pracy bezpośrednim sterowaniem procesami technicznymi mogącymi stwarzać awarie z poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego. Nie sterował bezpośrednio procesem technicznym, ale zajmował się zabezpieczeniem technicznym pod kątem zapewnienia urządzeń służących do robót budowlanych i kadry pracującej na tych urządzeniach. Tym samym praca wnioskodawcy nie posiadała cech „bezpośredniości” w sterowaniu procesem technicznym, a tylko taka praca w świetle cyt. wyżej przepisów może być zaliczona jako praca o szczególnym charakterze.

Sumując, w pełni uprawnione jest stanowisko Sądu Okręgowego, że w okolicznościach sprawy, ustalonych na podstawie dokładnej analizy całego zebranego materiału dowodowego, nie ma oparcia dla konkluzji, jakoby J. D. będąc głównym specjalistą ds. transportu pionowego pracował na stanowisku wymienionym w pkt 14 wykazu nr 2, stanowiącego załącznik do ustawy o emeryturach pomostowych.

Dodać należy, że przepisy regulujące system zabezpieczenia społecznego ze względu na swoją istotę i konstrukcję podlegają wykładni ścisłej. Nie powinno się więc stosować do nich wykładni celowościowej, funkcjonalnej lub aksjologicznej w opozycji do wykładni językowej, jeżeli ta ostatnia prowadzi do jednoznacznych rezultatów interpretacyjnych. Ustawa o emeryturach pomostowych zastąpiła przepisy ustawy o emeryturach i rentach z FUS określające zasady przyznawania emerytur w niższym wieku pracownikom zatrudnionym w szczególnych warunkach pracy lub w szczególnym charakterze - nowymi regulacjami, określającymi zasady nabywania wcześniejszych emerytur z tytułu tego rodzaju pracy. Ustawa ma charakter przejściowy ograniczając prawo do uzyskania emerytury pomostowej do osób urodzonych po 31 grudnia 1948 roku, które pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) rozpoczęły przed 1 stycznia 1999 roku (zob. art. 4 pkt 5 ustawy). Jak wskazał Trybunał Konstytucyjny, emerytura pomostowa ma być „pomostem między dotychczasowym systemem z licznymi możliwościami przechodzenia na emeryturę w obniżonym wieku emerytalnym i nowym systemem, w którym tego typu rozwiązania będą wyjątkiem” (zob. uzasadnienie wyroku z dnia 16 marca 2010r., K 17/09, OTK-A 2010/3/21). Wykaz prac określonych w art. 3 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach pomostowych jest zamknięty i nie podlega uzupełnieniu, co oznacza, że cech pracy o szczególnym charakterze lub w szczególnych warunkach nie mogą posiadać inne prace, choćby sposób ich wykonywania i ich jakość mogła obniżyć się z wiekiem (por. wyrok WSA w Poznaniu z dnia 29 czerwca 2011r., IVSA/Po335/11, LEX nr 863891; wyrok WSA w Lublinie z dnia 18 listopada 2010r., III SA /Lu243/10, LEX nr 653544).

Przesłanki nabycia prawa do emerytury na podstawie przepisów o emeryturach pomostowych muszą być spełnione łącznie. Oznacza to, że brak choćby jednego z tych warunków powoduje niemożność nabycia uprawnień emerytalnych. W rozpoznawanej sprawie ubezpieczony nie przepracował co najmniej 15 lat w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych. Na wskazany okres pracy w warunkach szczególnych składają się bowiem również okresy, w których wykonywał pracę mającą cechy pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, lecz niebędącą taką pracą w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych. Ubezpieczony nie spełnia warunków nabycia prawa do emerytury pomostowej określonych w art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych, ponieważ nie pracował w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych po 31 grudnia 2008 roku. Nie spełnił więc warunku określonego w art. 4 pkt 6 ustawy. W tej sytuacji, skoro ubezpieczony nie przepracował co najmniej 15 lat w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 lub 3 ustawy o emeryturach pomostowych, to nie spełnił również wymagań określonych w art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych i nie może nabyć prawa do tej emerytury.

Sąd Apelacyjny na podstawie art. 217 § 3 k.p.c. oddalił zgłoszony w apelacji wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu sterowania procesami technicznymi uznając, że okoliczności sporne zostały dostatecznie wyjaśnione. Nadto opinie biegłych z zakresu techniki mają o tyle marginalne znaczenie, że w zakresie postępowania w przedmiocie emerytury dochodzonej w związku z zatrudnieniem w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze zagadnienie sposobu wykonywania tego zatrudnienia w ogóle nie poddaje się ocenie biegłego, tylko stanowi domenę sądu (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 23 stycznia 2013r., III AUa 612/12, LEX nr 1271804). Sąd Okręgowy rozpatrzył tę kwestię prawidłowo, a wnioski swe wyprowadził z całokształtu materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie zgodnie z art. 232 k.p.c., przy czym dowody ocenił bez naruszenia granic określonych normą art. 233 § 1 k.p.c.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny polemiczną apelację ubezpieczonego oddalił, z mocy art. 385 k.p.c.

Przewodnicząca: Sędziowie: